

dig zijn, ze komen allemaal op het menselijk conto. Onder religieuze leiders, dictators en andere monomanen heeft de denâr zijn grootste vijanden. Maar zij trekken altijd aan het kortste eind, de denâr is een onuitroeibaar wezen gebleken. (DIRK VAN WEELDEN)

de Dolfijn

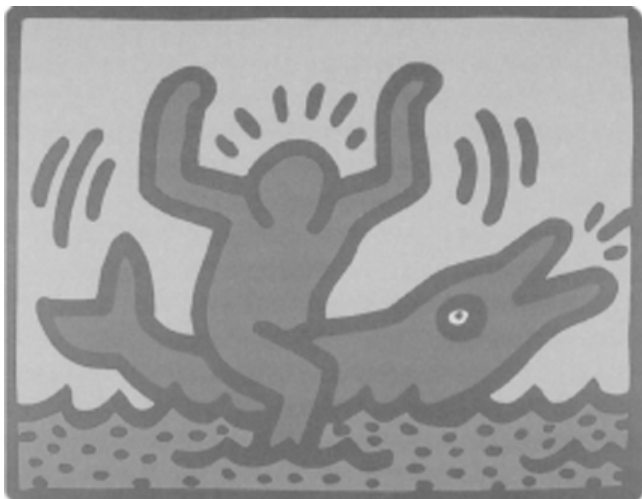
Haaienvinnensoep is voor de Nederlander niets exotisch of magisch, maar een kom dolfijnenvinnensoep zou hij weigeren. De Nederlander weet wat politiek correct is, omdat de oude Grieken de richtlijnen hebben opgesteld. Consumptie van dolfijnenvlees was in de Griekse oudheid gezien de goddelijke status van het zoogdier niet gewenst. Een dolfijn-cultus (zie onder meer Delfi) bestond al: ook toen zwommen met dolfijnen.

Aan het einde van het millennium beleeft de dolfijn vanuit commercieel, spiritueel en artistiek oogpunt hoogtijdagen. Het dineren bij dolfijnen in Harderwijk (zie dolfinarium) prijkt in 1999 in de top 5 van personeelsuitjes. Nadat men zakelijke inspiratie heeft geput uit het verafgode dier, toont men zijn dankbaarheid door het gevangen dier toe te proosten. Het is niet verwonderlijk dat mensen zich aan het zwemmende zoogdier spiegelen. De dolfijn is bekend als alleskunner: hij redt mensen, communiceert graag, belichaamt goden als ze dat willen en is als zwemmend presentieerblad van Aphrodite zinnebeeld van de liefde.

Na de aanwezigheid in spreekwoorden van de oudheid en de emblemata van de renaissance figureert de dolfijn thans vooral in reclame-

boodschappen. De commercie haakt in op de menselijke waardering van de dolfin als intelligent wezen. In een radioreclame worden Commodore computers vergeleken met de intelligente dolfin. Het automeerk Audi laat in een advertentie de afbeelding van een nieuw model vergezellen door twee dolfinen. Het lijkt alsof de auto onder water staat en de dolfinen erboven zwemmen. De begeleidende tekst luidt: ‘Intelligente Tiere haben ein Navigationssystem. Intelligente Menschen auch’.

Vergelijkbaar met de trivialisering van de dolfin in reclames vinden we hem tegenwoordig in parodieën op mythische kunstmotieven uit de oudheid, de renaissance en de Jugendstil. Het dolfinonderzoek vanaf de jaren vijftig had gevolgen voor popularisering en merchandising. Flipper (in de bioscoop of op tv) begeleidde generaties, de duiksport (een flipper aan iedere voet) werd nog aantrekkelijker. De dolfin trad als mijnendetector toe tot de marines van de Amerikanen en de Sovjets. Thans doet hij dienst als psychologen hulp (dolfjnthherapie) en bestraalt deze sjamaan radelozen met zijn echolocatie (healing: zwemmen met dolfinen). De westerse wereld lijdt aan delfinotrie (zie volgende herdruk Van Dale), men probeert bij voorbeeld dolfinkenmerken te internaliseren (delfinoscopie, idem), na bestudering van quasi-psychologische literatuur.

Hoeveel mensen hebben *Dialog met de natuur* (1995) van Irene van Lippe-Biesterfeld in de boekenkast staan? Het boek beleefde herdruk na herdruk. Het geeft inzicht in de zweverigheid van een groot deel van de bevolking, waarvoor de *Celestijnse Belofte* een heilige schrift is. Van mevrouw Van Lippe is bekend dat zij een bijzondere band met dolfinen heeft. Zij vertelde in een interview met *Opzij* (december 1997) hoe dolfinen haar tot inkeer brachten: ‘Op een gewone doordeeweekse mor-

gen - ik lag nog in bed - voelde ik een golvende beweging om me heen en toen wist ik: dit zijn dolfijnen, die me komen troosten. Ik voelde duidelijk dat het dolfijnen waren. Ik begreep dat die het verdriet van de wereld kennen en daarom op dat moment bij me kwamen. Dat was zo troostend. Ik ben met ze in aanraking gekomen voordat ik ze ooit gezien had en überhaupt iets van ze wist. Hun essentie kan ik ook hier thuis oproepen en voelen. Net zoals je de aanwezigheid van een verre geliefde kunt oproepen, kun je dat ook met de liefde van de dolfijnen. Die kun je in je binnenste voelen, wanneer je daar behoefte aan hebt.'

In New Age-kringen hebben dolfijnen een blijkbaar voelbare uitstraling, die bijna religieus is.

Filmmakers registreren feilloos dat er een dolfijn-hausse is. Terzijde wordt dit gegeven gedemonstreerd in de film *On connaît la chanson* (1998), van Alain Resnais. Op een feestje zien we enkele mensen praten over zeer gevoelige wezens, pas later blijkt dat het om dolfijnen gaat. In een volgende opname zien we iemand die het dolfijn-gesprek moest aanhoren en zijn hart lucht bij andere gasten: 'Ik word gek van die dolfijnen...'

De New Age-cultus werd door Judith Herzberg in *Wat zij wilde schilderen* (1996) afdoende becommentarieerd met de retorische vraag:

Denk je dat dolfijnen uit instinct
echt gaan troosten als je, wildvreemd en bedroefd
bij ze in het water springt?

De dolfijn duikt dus behalve in de literatuur van de oudheid ook in die van de moderne tijd op, in teksten van o.a. Shakespeare, Goethe, Duitse romantici, Hölderlin, Rilke, Brecht, Lowell, Hiaasen en Vroman. 'De poëzie van de dolfijn' is afwisselend, de uitstraling en de reputatie van het dier leveren dichtkunst op. De dichters eren als dank de redder van Arion.

In de Nederlandse poëzie heeft Hans Faverey hem het mooiste monument gegeven door een trainingssituatie te parodiëren:

Ball; say: ball.

(Bal; zeg: bal).

Je moet 'bal' zeggen.

Dolfijn, zeg eens bal.

B/a/l: bal. Hé,

dolfijn, zeg nou eens 'bal'.

Faverey imiteerde in een reeks, opgenomen in *Gedichten 2* (1972), de

herhalingsoefeningen van een dolfijntraienster die een dolfijn midden jaren zestig mensentaal wilde aanleren. De dolfijn is echter een zwijgende jongleur.

Guillaume Apollinaire heeft als bestiariumdichter (*Le bestiaire ou cortège d'Orphée*, 1911) in een vierregelig gedicht treffend verwoord waarom de mensheid zo melancholiek wordt als het dit ongrijpbare dier aanschouwt

Dauphins, vous jouez dans la mer,
Mais le flot est toujours amer.
Parfois, ma joie éclate-t-elle?
La vie est encore cruelle.

(EWOUT VAN DER KNAAP)

het Draadjesdier

(*Lineaforma vulgaris* L.) Dit tengere insect gedijt in stofnesten en naaiateliers. Het ontleent zijn naam aan de uiterlijke kenmerken, zoals de draaddunne poten, de ragfijne vingers en tenen, en het rietdunne nekje. Het draadjesdier is gemiddeld zo'n 15 cm lang. De kop heeft een gemiddelde diameter van 1.2 cm, terwijl de doorsnede van de romp tussen de 2.4 en 3.2 cm bedraagt. De standaardafwijkingen van deze afmetingen staan beschreven in Jones en Blearing (1987).

Het diertje communiceert met handgebaren en standen van het lichaam. Vermoedelijk brengt het ook geluiden voort, maar deze vallen buiten het bereik van de biologische opnameapparatuur. Voor het optreden van de adolescentie is er geen uiterlijk onderscheid tussen draadjesdieren van het mannelijk en vrouwelijk geslacht. Na de adolescentie echter dragen mannelijke draadjesdieren een uit speeksel en stofresten geboetseerde hoge hoed; de wijfjes gaan gehuld in iets dat nog het meest op een gesteven schortje lijkt. Hieruit concluderen de entomologen dat de mannetjes het hoofd als het belangrijkste lichaamsdeel ervaren, terwijl de wijfjes vooral hun abdomen, daar waar zich de kiem van hun voortplantingsvermogen bevindt, willen beschermen. Deze tweedeling is alleen bij zoogdieren bekend, vandaar de benaming van het insect: draadjesdier.

Tijdens de geslachtsdaad wikkelt het mannelijke draadjesdier zijn gezellin in een op spinrag gelijkende, proteïnerijke, draad. De wijze waarop het wijfje deze draad verorbert, waarna ze opeens krachtig genoeg blijkt om haar partner op zijn beurt in te spinnen en als lustobject te gebruiken, is slechts eenmaal door de camera vastgelegd (Dowel 1998).

Het economisch nut van het draadjesdier is gering. Aan het eind van